

ТЪЛКУВАТЕЛНО РЕШЕНИЕ
№ 1/2009 Г.
ГР.СОФИЯ, 19 ФЕВРУАРИ 2010 Г.

Върховният касационен съд на Република България, Общо събрание на Гражданска колегия и Търговска колегия, в съдебно заседание на 20.11.2009 г. и на 07.12. 2009 г. в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ на Общото събрание на
Гражданска колегия и Търговска колегия,
ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и
ПРЕДСЕДАТЕЛ на Гражданска колегия:
СИМЕОН ЧАНАЧЕВ

ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и
ПРЕДСЕДАТЕЛ на Търговска колегия:
МАРИО БОБАТИНОВ

ПРЕДСЕДАТЕЛИ на
ОТДЕЛЕНИЯ:**ДОБРИЛА ВАСИЛЕВА**

ТАНЯ МИТОВА

ТАТЯНА ВЪРБАНОВА

ЖАНЕТА НАЙДЕНОВА

ТАНЯ РАЙКОВСКА

ПЛАМЕН СТОЕВ

ЧЛЕНОВЕ:

1. ЛЮБКА ИЛИЕВА

2. КРАСИМИРА ХАРИЗАНОВА

3. НИКОЛА ХИТРОВ

4. РОСИЦА КОВАЧЕВА

5. ЛИДИЯ ИВАНОВА

28. ЕЛЕОНОРА ЧАНАЧЕВА

29. ЗЛАТКА РУСЕВА

30. ДИЯНА ЦЕНЕВА

31. БОЙКА ТАШЕВА

32. МАРИЯ ИВАНОВА

6. ЖАНИН СИЛДАРЕВА	33. СВЕТЛАНА КАЛИНОВА
7. КАПКА ЮСТИНИЯНОВА	34. МАРИАНА КОСТОВА
8. ЕЛСА ТАШЕВА	35. ЛИДИЯ РИКЕВСКА
9. ТЕОДОРА НИНОВА	36. ГЪЛЪБИНА ГЕНЧЕВА
10. ВАНЯ АЛЕКСИЕВА	37. СНЕЖАНКА НИКОЛОВА
11. ТОДОР ДОМУСЧИЕВ	38. МАРИО ПЪРВАНОВ
12. НАДЕЖДА ЗЕКОВА	39. ЕМИЛ МАРКОВ
13. НАДЯ ЗЯПКОВА	40. КАМЕЛИЯ ЕФРЕМОВА
14. ЕМАНУЕЛА БАЛЕВСКА	41. ЕМИЛ ТОМОВ
15. БРАНИСЛАВА ПАВЛОВА	42. АЛБЕНА БОНЕВА
16. СТОИЛ СОТИРОВ	43. СВЕТЛА ДИМИТРОВА
17. МАРГАРИТА СОКОЛОВА	44. БОНКА ДЕЧЕВА
18. ЦЕНКА ГЕОРГИЕВА	45. СВЕТЛА БОЯДЖИЕВА
19. БОРИСЛАВ БЕЛАЗЕЛКОВ	46. ЖИВА ДЕКОВА
20. ДАРИЯ ПРОДАНОВА	47. МИМИ ФУРНАДЖИЕВА
21. СВЕТЛА ЦАЧЕВА	48. КАМЕЛИЯ МАРИНОВА
22. СТОЙЧО ПЕЙЧЕВ	49. ТОТКА КАЛЧЕВА
23. ЛЮБКА БОГДАНОВА	50. ЗДРАВКА ПЪРВАНОВА
24. РАДОСТИНА КАРАКОЛЕВА	51. ВАСИЛКА ИЛИЕВА
25. ВЕСКА РАЙЧЕВА	52. ЕМИЛИЯ ВАСИЛЕВА
26. МАРИЯ СЛАВЧЕВА	53. ТЕОДОРА ГРОЗДЕВА
27. КОСТАДИНКА АРСОВА	54. ИЛИЯНА ПАПАЗОВА

при участието на секретаря **Райна Томбушева,**

постави на разглеждане дело № 1 по описа за 2009 г. на ОСГКТК,

докладвано от съдиите **СИМЕОН ЧАНАЧЕВ, ЛЮБКА ИЛИЕВА и СВЕТЛА ЦАЧЕВА**

Председателят на Върховния касационен съд на основание чл.125 във връзка с чл.124 от Закона за съдебната власт /ЗСВ/ и във връзка с решение № 4 от 16.06.2009 г. по конституционно дело № 4/2009 г. на Конституционния съд на Република България за обявяване за противоконституционен чл.280, ал.1 в частта относно думата „съществен” от Гражданския процесуален кодекс /изм. и доп., ДВ, бр.50 от 2008 г., в сила от 01.03.2008 г./ е направил искане Общото събрание на Гражданска колегия и Търговска колегия да постанови тълкувателно решение по следните спорни въпроси:

1. Кой е правният въпрос от значение за изхода по конкретното дело, разрешен в обжалваното въззивно решение, при преценка за допускане на касационно обжалване? Длъжен ли е касаторът да изложи ясна и точна формулировка на правния въпрос от значение за изхода по конкретното дело, разрешен в обжалваното въззивно решение или Върховният касационен съд следва да го изведе от изложението към касационната жалба? Може ли Върховният касационен съд да допусне касационно обжалване по правен въпрос, по който се е произнесъл въззивният съд, различен от този който сочи касаторът?

2. В противоречие с коя практика на Върховния касационен съд трябва да е разрешен в обжалваното въззивно решение правния въпрос от значение за изхода по конкретното дело, за да е налице основание по чл.280, ал.1, т.1 от Гражданския процесуален кодекс /ГПК/ за допускане на касационно обжалване?

3. В противоречие с актовете на кои съдилища трябва да е разрешен в обжалваното въззивно решение правния въпрос от значение за изхода по конкретното дело, за да е налице основание по чл.280, ал.1, т.2 ГПК?

4. В кои случаи правния въпрос от значение за изхода по конкретното дело, разрешен в обжалваното въззивно решение е от значение за точното прилагане на закона, както и за развитие на правото, за да е налице основание за допускане на касационно обжалване по чл.280, ал.1, т.3 ГПК?

Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии на Върховния касационен съд, за да се произнесе, съобрази следното:

1. С нормата на чл.288 във вр. с чл.280, ал.1 ГПК/ДВ, бр.59 от 20.07.2007 год., в сила от 01.03.2008 год./ се ограничава достъпът до касационно обжалване. Триинстанционното съдебно производство по граждански и търговски дела се запазва, но с оглед ускоряване на правораздаването и осъществяване на основната функция на Върховния касационен съд за унифициране на правоприлагането, като съд по правото, а не по фактите, на касационната инстанция се предостави правото да селектира касационните жалби. Преди да пристъпи към разглеждане на касационната жалба по същество, Върховният касационен съд следва да се произнесе дали са налице изчерпателно изброени от законодателя общо и допълнителни основания за допускането ѝ до касационен контрол.

С решение № 4 от 16.06.2009 год. по к.д.№4/2009 год. Конституционният съд обяви за противоконституционна нормата на чл.280, ал.1 в частта, относно думата “съществен”. Нормативно определената задължителност на решенията на Конституционния съд/чл.14, чл.6 ЗКС/, изисква мотивите на посоченото решение да бъдат съобразени при тълкуване на правния въпрос от значение за изхода по конкретното дело.

В съдебната практика различно се дефинира общото основание за селектиране на касационните жалби, а именно произнасяне от въззивния съд по материалноправен или процесуалноправен въпрос от значение за изхода по конкретното дело. Застъпва се становището, че той е винаги конкретен, включва се в предмета на спора и обуславя решаващата воля на съда, обективирана в съдебния акт. Според друго становище, той следва да бъде основополагащ. В отделни съдебни актове значимостта му, макар и завоалирано, се търси в правилността на обжалваното решение. Обсъжданата противоречива съдебна практика е създадена преди посоченото по-горе решение на Конституционния съд, но с оглед възприемането в преобладаващата ѝ част на съществения правен въпрос като такъв от значение за изхода по всеки конкретен казус, същата практика обуславя нуждата от произнасяне на Общото събрание на гражданска колегия и търговска колегия /ОСГКТК/ по материалноправния или процесуалноправния въпрос от значение за изхода по конкретното дело като общо основание за допускане на касационно обжалване.

Върховният касационен съд намира за правилно първото становище, а именно, че материалноправният или процесуалноправният въпрос от значение за изхода по конкретното дело е този, който е включен в предмета на спора, индивидуализиран чрез основанието и петитума на иска и е обусловил правната воля на съда, обективирана в решението му. Произнасянето на съда по действително съществуване на твърдяното субективно право или правоотношение, представлява разрешаване на значимия за конкретния спор правен въпрос, изведено в чл.280, ал.1 ГПК като общо основание за допускане на касационно обжалване.

Материалноправният или процесуалноправният въпрос трябва да е от значение за изхода по конкретното дело, за формиране решаващата воля на съда, но не и за правилността на обжалваното решение, за възприемането на фактическата обстановка от въззивния съд или за обсъждане на събраните по делото доказателства. Касационният съд, упражнявайки правомощията си за дискреция на касационните жалби, трябва да се произнесе дали сочения от касатора правен въпрос от значение за изхода по конкретното дело е обусловил правните изводи на съда по предмета на спора, но не и дали те са законосъобразни. Основанията за допускане до касационно обжалване, са различни от общите основанията за неправилност на въззивното решение/чл.281, т.3 ГПК/. Проверката за законосъобразност на обжалвания съдебен акт ще се извършва едва след като той бъде допуснат до касационно обжалване при разглеждане на касационната жалба/чл.290, ал.1 ГПК/. Тази проверка не би могла да се извършва в закрито заседание в отсъствие на страните, защото би противоречела на едни от основните принципи в гражданския процес за непосредственост и устност. Решението трябва да бъде постановено от съдиите, участвали в заседанието, с което е завършило разглеждането на делото /чл.235, ал.1 ГПК/. Всяка страна е длъжна при разглеждане на делото в открито съдебно заседание да вземе становище по твърденията от насрещната страна обстоятелства /чл.143 ал.3 ГПК/.

Материалноправният или процесуалноправният въпрос от значение за изхода по конкретното дело могат да бъдат повече от един, стига да са обусловили решаващите изводи на съда. Те не винаги са обхващат от пределите на силата на присъдено нещо. Възможно е само да са подготвили формирането ѝ върху предмета на спора, но да не се припокриват с него. Така например при разглеждане на правоизключващи, правоунищожавачи или правоотлагащи възражения на ответника, съдът също може да разреши съществен материалноправен или процесуалноправен въпрос, по който, обаче, не се формира сила на присъдено нещо. С такава се ползват само възраженията за подобрения и прихващания.

Касаторът е длъжен да посочи правния въпрос от значение за изхода по конкретното дело, като израз на диспозитивното начало в гражданския процес. Обвързаността на касационния съд от предмета на жалбата се отнася и до фазата на нейното селектиране. Задължението на жалбоподателя по чл.284, ал.1 т.3 ГПК за точно и мотивирано изложение на касационните основания, е относимо и към основанията за допускане на касационно обжалване, съдържащи се в приложението към касационната жалба по ал.3, т.1 на същата правна норма. То се извежда допълнително и от въведеното задължително приподписване на касационната жалба от адвокат или юрисконсулт, освен когато жалбоподателят или неговият представител имат юридическа правоспособност.

Посоченият от касатора материалноправен или процесуалноправен въпрос от значение за изхода по конкретното дело, като общо основание за допускане на въззивното решение до касационен контрол, определя рамките, в които Върховният касационен съд е длъжен да селектира касационните жалби. Обжалваното решение не може да се допусне до касационен контрол, без да бъде посочен този въпрос, както и на основания, различни от формулираните в жалбата. Касационният съд не е длъжен и не може да извежда правния въпрос от значение за изхода на конкретното дело от твърденията на касатора, както и от сочените от него факти и обстоятелства в касационната жалба. Противното би засилило твърде много служебното начало във вреда на ответната страна по касационната жалба, а и възможно би било жалбоподателят да влага в правния въпрос от значение за изхода по конкретното дело друго, различно съдържание от това, което ще изведе съдът. Върховният касационен съд може от обстоятелствената част на изложението в приложението към касационната жалба по чл. 284, ал. 3, т. 1 ГПК, само да конкретизира, да уточни и да квалифицира правния въпрос от значение за изхода по конкретното дело. Това е израз на служебното задължение на съда да квалифицира спорното право въз основа на фактите, доводите и твърденията на страните /арг. от чл. 5 ГПК, чл.235, ал.2 ГПК и др./.

Непосочването на правния въпрос от значение за изхода по конкретното дело, само по себе си е достатъчно основание за недопускане на касационно обжалване, без да се разглеждат сочените допълнителни основания за това. Те представляват изчерпателно посочени от законодателя хипотези, при наличието на които се проявява общото основание за допускане до касационно обжалване- а именно разрешеният правен въпрос от значение за изхода по конкретното дело.

В съдебната практика различно се разрешава и въпросът дължен ли е Върховният касационен съд служебно да допусне обжалваното въззивното решение до касационен контрол, когато недопустимостта и нищожността на въззивното решение, не са подведени от жалбоподателя под основанията за допускане на касационно обжалване. Отрицателният отговор би означавал да влязат в сила съдебни актове, обременени с тези толкова съществени пороци /арг. от чл.296, т.3, предл.първо ГПК/. При евентуално допускане на въззивното решение до касационно обжалване само на соченото от касатора основание, без такова за неговата валидност и допустимост, би довело във фазата на разглеждане на касационната жалба по същество, Върховният касационен съд да извършва проверка за неправилност, без да се произнася по предхождащата го такава за евентуална нищожност или недопустимост. Преди да разреши спора по същество, съдът трябва да се произнесе дали обжалваното решение отговаря на изискванията за валидност и допустимост. Нормата на чл.5 ГПК задължава съда да решава делата според точния смисъл на законите, а при липса на закон- съобразно принципите на правото, обичая и морала. От това следва, че обвързаността на допускането на касационното обжалване от посочените от касатора основания не се отнася до валидността и допустимостта на въззивното решение. Въведеното с нормата на чл.6 ГПК диспозитивно начало не изключва служебното задължение на съда да извършва валидни процесуални действия по движение и приключване на делото, най-съществени сред които са решенията /арг. от чл.7, ал.1 ГПК/. Служебното задължение на съда да следи за спазването на съществените процесуални норми, обуславящи валидността и допустимостта на съдебните решения във всяко положение на делото, трябва да се разпростре и във фазата по чл.288, във вр. с чл.280, ал.1 ГПК. Даденото разрешение с ТР 1/2001 год. на ОС на ГК, т.10 при задължителното касационно производство следва да намери приложение и в стадия на селектиране на касационните жалби. Ако съществува вероятност обжалваното въззивно решение да е нищожно или недопустимо, Върховният касационен съд е длъжен да го допусне до касационен контрол, а преценката за валидността и допустимостта, ще се извърши с решението по същество на подадената касационна жалба.

2. Отговорът на въпроса налага изясняване на понятията „съдебна практика„ и „практика на ВКС” в съотношение с понятието „практика на съдилищата” с оглед философията на уредбата на касационното производство. Съдебната практика, според най-широкото определение на понятието, включва всеки акт на съд, съдържащ тълкуване на източник на право – закон или обичай.

Съдебната практика включва всички актове (решения, определения, разпореждания) на всички съдилища (първоинстанционни, въззивни и върховни съдилища). Същевременно, в отграничение на практиката, създавана чрез актовете на първоинстанционни и въззивни съдилища, съдебната практика на Върховния касационен съд бива два основни вида:

Практика, създавана при решаване на конкретни дела чрез прилагане на правна норма при решаване на конкретен правен спор. Постановявайки съдебния си акт по всяко дело, прилагайки правната норма, съобразно която следва да бъде решено делото, съдът извършва и тълкуване на нормата, извлечена от съответния нормативния акт. Постановилият решението съд обаче не е обвързан от така даденото тълкуване при решаване на аналогични дела, нито от приетото разрешение са обвързани други съдебни състави на Върховния касационен съд и първоинстанционните и въззивни съдилища при разрешаване на аналогични правни спорове. Практика, създавана в изпълнение на правомощията на Върховния касационен съд по чл. 124 от Конституцията за осъществяване на върховен съдебен надзор за точно и еднакво прилагане на законите от всички съдилища, израз на която са тълкувателните решения, приемани на основание чл. 124 ЗСВ при констатирана противоречива или неправилна практика по тълкуването и прилагането на закона. Тези актове на ВКС по силата на чл. 130, ал. 2 ЗСВ са задължителни за органите на съдебната и изпълнителната власт; за органите на местното самоуправление, както и за всички органи, които издават административни актове. Задължителни за органите на съдебната и изпълнителната власт по силата на чл. 86, ал.2 ЗСВ са и тълкувателните решения, приемани от Върховния съд и Върховния касационен съд при действието на ЗСВ от 1994 г., (отм. ДВ, бр. 64 от 7 август 2007 г.). Задължителна сила за съдилищата имат и тълкувателните постановления на Пленума на Върховния съд – чл. 59 ЗУС (Отм. ДВ, бр. 59 от 22 юли 1994 г.).

Практиката на ВКС по отделни казуси, бидейки незадължителна за съдилищата, не може да бъде изключена от обхвата на „практика на съдилищата”, включваща всички съдебни актове по конкретни дела.

Дори и когато в съдебните актове на Върховния касационен съд е установено трайно съвпадащо тълкуване на една и съща разпоредба, то тази практика не е задължителна, поради което съществуват, макар и изолирани съдебни решения, даващи различни разрешения при тълкуването на една и съща правна норма. Решенията на ВКС по конкретни казуси, постановени в съответствие със съществуващата обща и трайна съдебна практика, уреждат конкретни правоотношения с индивидуализирани адресати, поради което не могат да бъдат поставени ведно със задължителните тълкувателни решения, които имат неиндивидуализиран кръг адресати, решават по общ, абстрактен начин правен проблем и са израз на общо регулиране на правната норма.

Извън обхвата на практиката, имаща задължителен характер за съдилищата са и тълкувателните решения на общото събрание на колегиите на Върховния съд, постановени при действието на чл. 52, ал.1 ЗУС (отм.), които решения служат за ръководство на съдилищата. Възприетите в тези актове разрешения по тълкуването на правни норми не са задължителни, поради което след постановяването им е създадена противоречива практика – явление, обяснимо не само с незадължителния им характер, но и с настъпилите след приемането им промени в обществено политическия живот и законодателството.

Това разграничение в практика на ВКС (задължителна практика и практика по отделни казуси) е отчетено и в уредбата на касационното производство в ГПК, в сила от 01.03.2008 г., която е насочена към осъществяване на правораздаване, чрез което да се преодолява ефикасно противоречивата съдебна практика при решаване на аналогични правни спорове; към установяване на правна сигурност, равенство на правните субекти пред закона и предвидимост на последиците от поведението им. Именно с оглед разграничаване на вече уеднаквената практика от всички останали актове на всички съдилища, в обхвата на чл. 280, ал.1, т.1 ГПК се включват тълкувателните решения на ВКС и постановления на Пленума на ВС, при което се явява ясно очертан кръгът от въпроси, по които ВКС се е произнесъл с тълкувателен нормативен акт от тези, по които макар и да съществува установена повтаряща се практика, единични решения в противоречие с нея, налагат постановяване на решение по чл. 291 ГПК за уеднаквяването и.

Изхождайки от целта и смисъла на уредбата на касационното производство, в обхвата на т.1 на чл. 280 ГПК следва да бъдат включени и всички решения на Върховния касационен съд, постановени по реда на чл. 290 ГПК по уеднаквяване на съдебната практика и за точното прилагане на закона и развитието на правото. С уредбата на касационното производство, законодателят е възложил на ВКС при правораздаването по отделни дела да уеднаквява съдебната практика и да допринесе за развитието на правото, тълкувайки нормативни актове и осъвременявайки собствената си практика. Тези му задължения, пряко произтичащи от правомощията по чл. 124 от Конституцията да осъществява върховен съдебен надзор за точно и еднакво прилагане на законите от всички съдилища, са възложени с цел установяване на безпротиворечива съдебна практика, съобразена с действащото законодателство и изменящите се обществено-политически и икономически условия в страната. Израз на новата философия на закона е и уредбата на чл. 291 ГПК, чрез която се осъществява преодоляване на противоречие между разрешения по идентични правни въпроси, възприети в решения на съдилищата, включително тези на Върховния касационен съд, постановени по реда на отменения ГПК. Същевременно, с чл. 292 ГПК новата уредба включва правен механизъм, чрез който заанапред да се избегне създаване на противоречива практика на Върховния касационен съд чрез постановяването на тълкувателни решения, имащи задължителен характер за съдилищата. С включването на решенията на ВКС, постановени по новия съдопроизводствен ред в обхвата на т.1 на чл. 280 ГПК, Върховният касационен съд ще упражнява ефективен контрол върху въззивните решения, постановени в отклонение с вече уеднаквената съдебна практика при осигурена възможност да бъде допуснато до касация всяко решение, постановено в отклонение с тази практика и разрешаване на правния спор в съответствие с нея.

3. Тълкуването на текста на чл. 280, ал.1, т.2 ГПК в съответствие с целта на уредбата на касационното обжалване, насочена към преодоляване на противоречива практика на съдилищата, налага извод, че приложното поле на тази хипотеза обхваща противоречие между разрешенията на правен въпрос, дадени в обжалваното решение на въззивния съд и решение на друг съд, независимо от степента му в системата на съдебната йерархия. Съдебната практика се формира от всички влезли в сила съдебни решения, поради което всяко противоречие между две съдебни решения съставлява противоречива практика. Въпросът е разрешаван противоречиво от съдилищата, когато разрешението на обуславящ изхода на делото в обжалваното въззивно

решение въпрос е в противоречие с даденото разрешение на същия въпрос по приложението на правната норма в друго влязло в сила решение на първоинстанционен съд, въззивен съд или решение на Върховния касационен съд, постановено по реда на отменения ГПК. При констатация за наличие на такова противоречие, с решението си по чл. 291, ал.1 ГПК, Върховният касационен съд ще определя занаяпред практиката в кое от противоречивите решения смята за правилна и постановява решението си по делото съобразно тази практика: оставя в сила обжалваното въззивно решение или го отменя и постановява решение по съществуващото на гражданскоправния спор съобразно възприетата за правилна практика.

Наличието на противоречива практика по правен въпрос обаче не винаги е основание за допускане на касационно обжалване на основание чл. 280, ал.1, т.2 ГПК. Възможно е по прилагането на определена правна норма да съществува противоречива съдебна практика, която обаче е уеднаквена чрез постановяване на тълкувателно решение или решение по реда на чл. 291 ГПК. Когато обжалваното въззивно решение е постановено в съответствие с уеднаквената вече практика, то не е налице основание за допускане на касационно обжалване по чл. 280, ал.1, т.2 ГПК, независимо от наличието на влезли в сила съдебни решения, даващи противоречиво разрешение на същия правен въпрос.

Не е налице противоречива практика на съдилищата и когато в рамките на същото съдебно производство са постановени решения, даващи противоречиви разрешения по обуславящи изхода на делото въпроси. Приетите противоречиви разрешения в хода на инстанционното производство не формират съдебна практика, тъй като актовете, в които са обективирани не са влезли в сила.

Понятието „практика на съдилищата” по смисъла на чл. 280, ал.1, т.2 ГПК не включва практиката на административните съдилища. Различният предмет на правораздаване на гражданските и административните съдилища, намерил израз в структурното им обособяване в системата на съдилищата, предопределя и същностната разлика в съдебната практика, формирана по граждански и административни дела. Административните съдилища, оглавявани от Върховен административен съд, осъществяващ върховен съдебен надзор за точното и еднакво прилагане на законите в административното правораздаване, разрешават административноправни спорове относно отношения, уредени от административното право – отношения, различни по правната им природа от гражданскоправните, споровете по които са подведомствени на гражданските съдилища. Действително в случаите, когато приложението на гражданскоправна норма има преюдициално значение за разрешаването на административно дело, формираната практика обхваща и гражданскоправни въпроси. Аналогична е и хипотезата, в която гражданския съд се произнася инцидентно по валидността на административни актове или по тяхната законосъобразност, когато такъв акт се противопоставя на страна по делото, която не е била участник в административното производство по издаването и обжалването му (чл. 17, ал.2 ГПК). В тези случаи, както и в случаите, когато административния съд се произнася по гражданскоправен спор по силата на законоучредена компетентност (чл.1, ал.2 ЗОДОВ), при формиране на противоречива практика по въпроси, обуславящи крайния изход на делото, редът за уеднаквяването ѝ е по чл. 124, ал. 2 ЗСВ – чрез приемане на съвместно тълкувателно постановление от общото събрание на съдиите от съответните колегии на Върховния касационен съд и Върховния административен съд.

Липсва противоречие в съдебната практика и в случаите, когато въпрос, от значение за изхода на делото, разрешен в обжалваното въззивно решение е намерил различно разрешение в практика на арбитражен съд. Както бе отразено в т.3, съдебната практика по граждански дела се формира от всички влезли в сила съдебни решения; от решенията, постановени от съдилищата, овластени да правораздават с Конституцията на Република България. Актовете на арбитражните съдилища, които са частноправни образувания с правораздавателна власт, произтичаща от общата воля на страните по един спор, не формират съдебна практика по граждански дела, предвид което наличието на противоречиви изводи, формирани в обжалваното въззивно решение и решение на арбитражен съд не е основание за допускане на касационно обжалване.

Не е налице основанието за допускане на касационно обжалване по чл. 280, ал.1, т.2 ГПК и в случаите, когато касаторът не е представил доказателства за наличието и – влезли в сила съдебни актове, в които са формирани противоречиви изводи по въпросите, имащи значение за възприетия краен резултат по спора в обжалвания съдебен акт на въззивния съд.

4. Отговорите на въпросите изискват изясняване съдържанието на легалните понятия “точното прилагане на закона”, “развитие на правото”, установяване на относимостта им в разпоредбата на чл.280, ал.1, т.3 ГПК като отделни основания или общо основание за допускане на касационно обжалване и очертаване на приложното им поле.

“Точното прилагане на закона” според най-широкото определение на понятието се изразява в разкриване точния смисъл на правната разпоредба чрез тълкуването ѝ. Предметът на тълкуване при произнасяне на съда по конкретни дела и при осъществяване на върховен съдебен надзор от ВКС по чл.124 от Конституцията на Република България са текстовете на правните разпоредби /арг. от чл.46 от Закона за нормативните актове/. В процеса на правоприлагане от тях съдът извлича правните норми. Точното прилагане на закона е изясняване на установеното в закона правило и съответно неточното му прилагане е създаването на правило, различно от установеното в закона. Правният ефект от неточното прилагане е пълно неприлагане на нормата в истинския ѝ смисъл. Тази последица при правораздаването се различава от хипотезата на нарушение на закона по чл.281, т.3 ГПК в двете му разновидности – нарушение на материалния закон и съществено нарушение на съдопроизводствените правила. Отстраняването на нарушенията по чл.281, т.3 ГПК, допуснати при постановяване на обжалваното въззивно решение, засяга съдебното производство по конкретна касационна жалба при разглеждането ѝ по същество, докато точното прилагане на закона по смисъла на чл.280, ал.1, т.3 ГПК се отнася до изменение на задължителна практика и практика по отделни казуси, с оглед преодоляването на възпрети правни разрешения по прилагане на правната уредба.

Създадената поради неточно тълкуване съдебна практика води до нарушаване на прокламирания в чл.5 ГПК принцип за законност. Възприетите с нея правни разрешения по действието на нормативен акт непосредствено след влизането му в сила предизвикват неточното му прилагане. Преодоляването на погрешните виждания относно прилагането на закона налага формирането на нова съдебна практика по конкретните разпоредби по реда на чл.290 ГПК и чл.124 ЗСВ. Този процес в тълкувателната дейност на ВКС, който има за резултат разглеждане и решаване на делата според точния смисъл на законите, има приносен характер за правото, осигуряващ по-нататъшното му развитие.

Господстващите възгледи в официалната и по конкретни дела съдебна практика не могат да бъдат неизменни. Тяхната преходност е следствие от непрекъснатото настъпващите изменения в регулираната от конкретния закон материя, обусловени от динамиката на развитието на обществените условия и законодателство. В изпълнение на регламентираната в чл.124 от Конституцията функция за осъществяване на върховен съдебен надзор за точно и еднакво прилагане на законите от съдилищата, ВКС е задължен да следи за съответствието на отразеното в съдебната практика тълкуване на правната уредба с обществените промени. Изоставянето на съдебната практика, съдържаща трайно, съвпадащо тълкуване на едни и същи разпоредби, формирана по еднородни правни спорове, както и на имащата задължителен характер за съдилищата съдебна практика, създадена от решения на ВКС по чл.290 ГПК, тълкувателни решения на общото събрание на гражданска и търговска колегии, на общото събрание на гражданска колегия, на общото събрание на търговска колегия на ВКС, тълкувателни решения и постановления на Пленума на ВС се налага при промяна на обществените условия и законодателство. Естеството на настъпилите промени изисква търсенето и намирането на нови правни разрешения по прилагането на закона, което поражда необходимостта от осъвременително тълкуване и създаване на нова съдебна практика след влизането в сила на нормативният акт, макар и законовата уредба, чиято промяна е закъсняла във времето, текстуално да не се е променила, за да съответстват правните възгледи на установилите се в обществото нови убеждения, ценности и цели. Изменението на съдебната практика, с което предхождащото я тълкуване се променя, за да се дадат нови правни разрешения по прилагането на закона, предизвикани от новонастъпили обществени условия и законодателни промени е принос в правото, осигуряващ неговото развитие.

В най-широк смисъл понятието „развитие на правото” се очертава с различни форми на проявление – усъвършенстване на законодателството чрез кодификация на нормативните актове, отстраняване на непълнота или противоречие в правната уредба със законодателните ѝ изменения и др., както и развитие на съдебната практика, с оглед изграждането на ясна, безпротиворечива и пълна система от правни норми. Развитието на правото по смисъла на чл.280, ал.1, т.3 ГПК е относимо към един от тези аспекти, а именно

тълкувателната дейност на съда по конкретни дела и по изпълнение на функциите по чл.124 от Конституцията на Република България, обуславяща юриспроденциалното развитие на действащото право.

Като източник на общо и абстрактно регулиране на обществените отношения, нормативният акт не винаги съдържа пълна, ясна и непротиворечива уредба на обществените отношения, които регулира. При създаването на нормативния акт не могат да се предвидят и изчерпат всички хипотези, които възникват при реализиране на обществените отношения, чието развитие е непрекъснат процес. В практиката по конкретни дела, както и в задължителната практика по чл.290 ГПК и по чл.124 ЗСВ, съществуващите в правната уредба непълнота, неяснота или противоречия се преодоляват чрез тълкувателната дейност, с която се установява точния смисъл на закона /чл.5 ГПК/. Съгласно разпоредбата на чл.2 ГПК съдилищата са длъжни да разгледат и решат всяка подадена до тях молба за защита и съдействие на лични и имуществени права, поради което и при липса на пълен и ясен регламент на конкретни юридически факти, правният спор подлежи на разрешаване въз основа на изведената по тълкувателен път норма. В процеса на правоприлагане съдът извлича от неясната разпоредба ясна норма, от противоречивите разпоредби безпротиворечива норма, а при липса на разпоредба – отстранява непълнотата в нормативния акт чрез аналогия на закона или на правото. Чрез тълкуването по аналогия действащото право се доразвива, като при аналогия на закона се разширява приложното поле на съответната правна норма, а при аналогия на правото се установява липсващата преди това правна норма. Когато не е формирана практика на ВКС по тълкуването на непълната, неясна или противоречива правна уредба, преодоляването на недостатъците ѝ се реализира в процеса на правораздаване по конкретен спор от състав на ВКС. Когато формираната по приложението на непълната, неясна или противоречива правна уредба практика на ВКС трябва да бъде осъвременена, поради настъпили промени в обществените условия или изменения на законодателството, преодоляването на погрешните виждания относно прилагането на закона налага създаването на нова съдебна практика по конкретните разпоредби по реда на чл.290 ГПК и чл.124 ЗСВ. В тези случаи, поставеният правен въпрос от значение за изхода по конкретно дело, разрешен в обжалваното въззивно решение, ще е от значение за развитие на правото, съобразно разпоредбата на чл.280, ал.1, т.3 ГПК.

Двете хипотези на чл.280, ал.1, т.3 ГПК – точното приложение на закона и развитие на правото формират едно правно основание за допускане на касационно обжалване. Макар и същите хипотези да съдържат различен принос в правоприлагането при тълкуване на правните разпоредби по конкретни дела или при създаване на съдебна практика по реда на чл.290 ГПК или по чл.124 ЗСВ, във всички случаи допускането на касационно обжалване по чл.280, ал.1, т.3 ГПК трябва да допринесе за разглеждане и решаване на делата според точния смисъл на законите, съобразно произтичащия от чл.5 ГПК принцип. Тази обща характеристика на хипотезите по разпоредбата определя обособяването им в общо основание за допускане на касационно обжалване.

По изложените съображения общото събрание на Гражданска и Търговска колегия на Върховния касационен съд

Р Е Ш И:

1. Правният въпрос от значение за изхода по конкретното дело, разрешен в обжалваното въззивно решение, е този, който е включен в предмета на спора и е обусловил правните изводи на съда по конкретното дело. Касаторът е длъжен да изложи ясна и точна формулировка на правния въпрос от значение за изхода по конкретното дело, разрешен в обжалваното решение. Върховният касационен съд не е задължен да го изведе от изложението към касационната жалба по чл. 284, ал. 3 ГПК, но може само да го уточни и конкретизира. Върховният касационен съд не допуска касационно обжалване по правен въпрос, по който се е произнесъл въззивният съд, различен от този, който сочи касаторът, освен ако въпросът има значение за нищожността и недопустимостта на обжалваното решение.

2. Основание по чл. 280, ал.1, т.1 ГПК за допускане на касационно обжалване е налице, когато в обжалваното въззивно решение, правен въпрос от значение за изхода на делото е разрешен в противоречие с тълкувателни решения и постановления на Пленум на ВС; с тълкувателни решения на общото събрание на гражданска колегия на ВС, постановени при условията на чл. 86, ал. 2 ЗСВ, обн. ДВ, бр.59 от 22.07.1994 г. (отм.); с тълкувателни решения на общото събрание на гражданска и търговска колегии, на общото събрание

на гражданска колегия, на общото събрание на търговска колегия на ВКС или решение, постановено по реда на чл. 290 ГПК.

3. За да е налице основание за допускане на касационно обжалване по чл. 280, ал.1, т.2 ГПК, правният въпрос, от значение за изхода на обжалваното въззивно решение трябва да е разрешен в противоречие с друго влязло в сила решение на първоинстанционен съд, въззивен съд или решение на Върховния касационен съд, постановено по реда на отменения ГПК по същия правен въпрос.

4. Правният въпрос от значение за изхода по конкретно дело, разрешен в обжалваното въззивно решение е от значение за точното прилагане на закона, когато разглеждането му допринася за промяна на създадената поради неточно тълкуване съдебна практика, или за осъвременяване на тълкуването ѝ с оглед изменения в законодателството и обществените условия, а за развитие на правото, когато законите са непълни, неясни или противоречиви, за да се създаде съдебна практика по прилагането им или за да бъде тя осъвременена предвид настъпили в законодателството и обществените условия промени.

Точното прилагане на закона и развитието на правото по смисъла на чл.280, ал.1, т.3 ГПК формират общо правно основание за допускане на касационно обжалване, което е налице във всички случаи, при които приносът в тълкуването осигурява разглеждане и решаване на делата според точния смисъл на законите.

ПРЕДСЕДАТЕЛ на Общото събрание на
Гражданска и Търговска колегии,
ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС
и ПРЕДСЕДАТЕЛ на ГК:
СИМЕОН ЧАНАЧЕВ

ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС

ПРЕДСЕДАТЕЛ на ТК:
МАРИО БОБАТИНОВ

ПРЕДСЕДАТЕЛИ на
ОТДЕЛЕНИЯ: ДОБРИЛА ВАСИЛЕВА

ТАНЯ МИТОВА
ТАТЯНА ВЪРБАНОВА

ЖАНЕТА НАЙДЕНОВА
ТАНЯ РАЙКОВСКА

ПЛАМЕН СТОЕВ

ЧЛЕНОВЕ:

1. ЛЮБКА ИЛИЕВА

28. ЕЛЕОНОРА ЧАНАЧЕВА

2. КРАСИМИРА ХАРИЗАНОВА

29. ЗЛАТКА РУСЕВА

3. НИКОЛА ХИТРОВ
4. РОСИЦА КОВАЧЕВА
5. ЛИДИЯ ИВАНОВА
6. ЖАНИН СИЛДАРЕВА
7. КАПКА ЮСТИНИЯНОВА
8. ЕЛСА ТАШЕВА
9. ТЕОДОРА НИНОВА
10. ВАНЯ АЛЕКСИЕВА
11. ТОДОР ДОМУСЧИЕВ
12. НАДЕЖДА ЗЕКОВА
13. НАДЯ ЗЯПКОВА
14. ЕМАНУЕЛА БАЛЕВСКА
15. БРАНИСЛАВА ПАВЛОВА
16. СТОИЛ СОТИРОВ
17. МАРГАРИТА СОКОЛОВА
18. ЦЕНКА ГЕОРГИЕВА
19. БОРИСЛАВ БЕЛАЗЕЛКОВ
20. ДАРИЯ ПРОДАНОВА
21. СВЕТЛА ЦАЧЕВА
22. СТОЙЧО ПЕЙЧЕВ
23. ЛЮБКА БОГДАНОВА
24. РАДОСТИНА КАРАКОЛЕВА
25. ВЕСКА РАЙЧЕВА
26. МАРИЯ СЛАВЧЕВА
27. КОСТАДИНКА АРСОВА
30. ДИЯНА ЦЕНЕВА
31. БОЙКА ТАШЕВА
32. МАРИЯ ИВАНОВА
33. СВЕТЛАНА КАЛИНОВА
34. МАРИАНА КОСТОВА
35. ЛИДИЯ РИКЕВСКА
36. ГЪЛЪБИНА ГЕНЧЕВА
37. СНЕЖАНКА НИКОЛОВА
38. МАРИО ПЪРВАНОВ
39. ЕМИЛ МАРКОВ
40. КАМЕЛИЯ ЕФРЕМОВА
41. ЕМИЛ ТОМОВ
42. АЛБЕНА БОНЕВА
43. СВЕТЛА ДИМИТРОВА
44. БОНКА ДЕЧЕВА
45. СВЕТЛА БОЯДЖИЕВА
46. ЖИВА ДЕКОВА
47. МИМИ ФУРНАДЖИЕВА
48. КАМЕЛИЯ МАРИНОВА
49. ТОТКА КАЛЧЕВА
50. ЗДРАВКА ПЪРВАНОВА
51. ВАСИЛКА ИЛИЕВА
52. ЕМИЛИЯ ВАСИЛЕВА
53. ТЕОДОРА ГРОЗДЕВА
54. ИЛИЯНА ПАПАЗОВА

ОСОБЕНО МНЕНИЕ НА
СЪДИЯТА ЕМАНУЕЛА КОНСТАНТИНОВА БАЛЕВСКА
към ТР No 1/2009 година на Общо събрание на Гражданска колегия и Търговска колегия на ВКС

По поставения въпрос No 1.

За да се отговори какво следва да се разбира под „кой е правният въпрос от значение за изхода на конкретно дело, разрешен с обжалваното решение” в рамките на преценката на касационния съд за допустимост на касационното обжалване, считам, че ОС на ГК и ТК следва да даде отговор на въпроса какво означава, като дейност на касационната инстанция, селекцията на касационните жалби и каква е правната природа на постановяването в рамките на тази селекция. Определение по чл. 288 ГПК.

Завършващият етап на правораздавателна дейност на съда, в рамките на конкретно уредено от ГПК производство по конкретно дело, намира израз с постановяването на съответния съдебен акт – решение, определение и разпореждане, като с разпоредбите на новия ГПК точно е регламентиран и реда за проверка на законосъобразността на всеки от тези съдебни актове по пътя на обжалването.

Считам, че ОС на двете колегии на ВКС следва изрично да вземе становище в смисъл, че т.н селекция на касационните жалби, уредена с разпоредбите на чл. 280-288 ГПК носи всички белези на правораздавателна дейност на съда, след като изисква мотивирана преценка за наличие на предпоставките на закона, за постановяване на позитивен от гл.т. на касатора резултат, на този предварителен етап от касационното производство, като касационната жалба се допусне до разглеждане в открито съдебно заседание.

С Решение No 4 от 16.06.2009 година, постановено по конст.дело No 4/2009 година, Конституционният съд на Република България стига само до извод, че с дейността на съда в рамките на селекцията на касационните жалби, Върховният касационен съд не извършва тълкувателна дейност.

Дейността по проверка дали втората инстанция е съобразила постановеното от нея решение по релевиращия материално-правен или процесуално-правен въпрос с практиката на ВКС и/или дали въпросът е решаван противоречиво от съдилищата, или дали поставеният въпрос е от значение за прилагането на закона за уеднаквяване на практиката за в бъдеще по причина на ново законодателство или неуредени хипотези, което би довело и до ново виждане за приложението на конкретния правен институт в практиката на съдилищата, следва да се приеме за специфична правораздавателна дейност, присъща само на касационния съд, която поради естеството си да не дава конкретно разрешение на процесуален или материално правен спор на страните по делото, не подлежи на обжалване, но задължава решаващия състав на изложи мотивирано съображенията си за конкретната селекция. Тази същност на определението по чл. 288 ГПК го поставя извън категорията на посочените в чл. 274 ал.1 ГПК обжалваеми определения на съдилищата актове.

Изцяло възприемам мотивите на т.1 на ТР 1/2009 година на ОС на ГК и ТК за това, че в касационната жалба следва да е формулиран / дори и не напълно точно / материално правен или процесуално правен въпрос от значение за изхода на конкретното дело, касаещ законосъобразното / от гл.т. на спазване на процесуалните правила / формиране решаващата воля на съда, без значение на постановения краен правен резултат с обжалваното решение.

По поставените въпроси No 2

Чл. 280 ал.1 т.1 ГПК, дефинира като основание за допустимост на касационното обжалване наличие на формулиран на материално-правен или процесуално –правен въпрос, който е разрешен с обжалваното решение „в противоречие с практиката на Върховния касационен съд”.

Извън дадените разяснения, като критерий за селекция и допустимост на касационното обжалване остава несъответствието на посочения от касатора въпрос с *трайно установена съдебна практика, като формирано и трайно, дългогодишно принципно прилагано разрешение на съдилищата, съвпадащо по съдържание, при сходни хипотези по конкретен материално-правен или процесуално-правен институт на правото.*

С възприетото от мнозинството на ОС на ГК и ТК становище, съдържанието на понятието ” практика на ВКС” на чл. 280 ал.1 т.1 ГПК е ограничено до „ТР и ПП на ВС, постановени при условията на чл.86 ал.2 ЗСВ /отм./ , ТР на ОС на ГК и ТК , ТР на ОСГК, ТР на ОСТК и решенията постановени по реда на чл. 290 ГПК”.

Считам и поддържам становище , че при селекцията по чл. 280 ал.1 т.1 ГПК следва да бъде прилаган по- широк критерий , включващ и противоречие с трайно установената съдебна практика/ с посоченото по- горе съдържания/ по посочения материално правен или процесуално-правен /доколкото действащият ГПК не изключва приложимостта на процесуалната норма / институт, рамкиран от поставения въпрос на касатора.

Правната култура на едно общество и богатството на правната общност на държавата, разгледани от гл.т. на правоприлагането, на юриспруденция , не се обобщават само в онези правни разрешения, които в конкретен период от развитието на държавата , според правилата на действащия устройствен закон на системата от съдилищата, имат задължителна сила за правоприлагащите и органи.

Обстоятелството, че граждански състави на съдилищата от различните звена на системата на правоприлагащите органи , без задължителна сила на посочените тълкувателни актове на висшата съдебна институция, години наред постановявайки еднозначни по същество разрешения при приложението на една и съща правна норма, като по този начин се формира единно становище/ единна практика/, изключва възможността за инициране издаване на тълкувателен акт за уеднаквяване на практиката именно поради липсата на противоречие.

Ако „трайно установената съдебна практика „, се цени именно в този аспект, то тя има по – голямо значение като критерий за селекция от посочените видове задължителни тълкувателните актове. Ако се вземе предвид изложената аргументация в мотивите на т.2 на ТР 1/ 2009 година на ОСГКТК, то при съществуването на изолирано съдебно решение/ приложено пот касатора/ и при желанието на касатора да бъде променен трайната съдебна практика в насока на това изолирано решение, винаги може да бъде обоснована допустимостта на касационното обжалване с приложното поле на чл. 280 ал.1 т.3 ГПК, но не и да се отрече значението на тази съдебна практика .

ЕМАНУЕЛА БАЛЕВСКА

МОТИВИ КЪМ ОСОБЕНОТО МНЕНИЕ НА СЪДИЯТА ДАРИЯ ПРОДАНОВА ПО ТР № 1/2009 ГОД. НА ОСГКТК НА ВКС

Особеното ми мнение не обхваща т.1 на Тълкувателното решение (ТР). Различието на моето становище с това на мнозинството от колегите е свързано с принципни различия по тълкуването на чл.280 ал.1 т.1 и т.2 ГПК, материализирано в т.2 и т.3 на ТР, както и несъгласие с формулираните обобщения по т.4 на същото.

Становище по т.2 на ТР.

Съгласно чл.280 ал.1 т.1 ГПК, основанието за допускане на касационен контрол е налице, когато произнасянето на въззивния съд по материалноправен и/или процесуалноправен въпрос (дефиниран в т.1 на ТР) е решено в противоречие на практиката на Върховния касационен съд. Очевидно е, че така, както е формулиран, текстът въвежда ограничение във времето (след 1996 год. – обособяването на ВКС и ВАС) без да въвежда каквито и да било параметри относно естеството на практиката.

Съгласна съм със становището на мнозинството, че т.1 на чл.280 ал.1 ГПК следва да бъде тълкувана разширително, като обхващаща и практиката на Върховния съд преди 1996 год. Съгласна съм и с

разграничението на задължителна и ръководна такава, доколкото това е и нормативното и разграничение в устройствените закони.

Не съм съгласна със становището на мнозинството, че т.1 обхваща само задължителната практика на ВС и ВКС – Постановления и ТР на Пленума на ВС, както и ТР на ВС и ВКС, постановени след 1994 год. (приемането на ЗСВ), както и решенията по чл.290 и сл. ГПК-2007 год.

Считам, че т.1 следва да обхваща и ръководната практика на ВС и ВКС – Тълкувателните решения, приети при действието на Законите за устройството на съдилищата (ЗУС-1952 и ЗУС-1976). Съгласно устройствените закони (а и съгласно чл.212 (отм.1998 год.) на ГПК-1952) тези ТР са издадени по спорни или противоречиво разрешавани въпроси по приложението на закона и служат за ръководство на съдилищата – чл.17 ал.2 ЗУС-1952 и чл.52 ал.1 ЗУС-1976. Като не бива да се смесват, разбира се, решенията, постановени от ОСГК на ВС в производство по чл.227 ГПК (отм.) с тези, постановени от ОСГК и ОСНК по реда на ЗУС

Обстоятелството, че издадените при действието на ЗУС и чл.212 ГПК (отм.) тълкувателни решения бяха и продължават да бъдат (тези от тях които регулират актуални правни отношения) ръководство за съдилищата и именно въз основа на тях е създадена и съществуващата константна практика. Поради това, изключването им от обхвата на т.1 на чл.280 ал.1 ГПК е лишено от логика.

Считам, освен това, че този обхват би следвало да се простира не само по отношение на ТР на Гражданска колегия, а и ТР на Наказателна колегия, когато те имат отношение към гражданско-правни и търговско-правни спорове. Т.е. въвеждането само на задължителната практика в обхвата на т.1 и изключването на ръководната такава, от една страна неоправдано би затруднило преценката по чл.280 ал.1 ГПК, от друга страна би negliжирало Тълкувателните решения, обусловили произнасянето на съдилищата през периода 1953-1994 год. със съдебни актове, материализиращи "съдебна практика" по смисъла на т.2 на чл.280 ал.1 ГПК.

Като допълнителен аргумент към становището ми е и това, че досега, при произнасянето по реда на чл.288 ГПК, много голяма част от съдебните състави квалифицираха противоречието с ръководната практика (ТР приети при действието на ЗУС) именно като основание по т.1 на чл.280 ал.1 ГПК, поради което гласуването от мнозинството становище, не намира категорична опора в почти 2-годишната практика на ВКС.

Становище по т.3 на ТР.

Моето становище по тази точка е обусловено до голяма степен от разбирането ми по тълкуването на закона – чл.280 ал.1 т.1 и т.2 ГПК, изложено по-горе.

Гласуваният диспозитив е за "противоречие с друго влязло в сила решение на първоинстанционен съд, въззивен съд или решение на Върховния касационен съд, постановено по реда на отменения ГПК по същия правен въпрос". От анализа на това становище, като единство от мотиви и диспозитив, следва изводът, че от обхвата на т.2 отново са изключени Тълкувателните решения, издадени от Върховния съд по реда на ЗУС през периода 1952-1994 год., както и издадените от Върховния съд през периода 1994-1996 год. Защото, макар и при действие на ЗСВ, те са постановени от ВС на РБ, а не от ВКС, каквото е изричното посочване в диспозитива на Тълкувателното решение.

Не считам, че се касае за техническа грешка/непълнота в диспозитива, а за правна грешка, доколкото този диспозитив съответства изцяло на абзац I-ви от мотивите на т.3 на ТР.

Както посочих по-горе, считам за неоправдано изключването на Тълкувателните решения, издадени от ОСГК и ОСНК през периода 1952-1994 год. от обхвата на т.1 на чл.280 ал.1 ГПК. От анализа на мотивите и диспозитива на приетата от мнозинството т.3 на ТР, следва изводът, че тези ТР не са включени и в обхвата на т.2 на чл.280 ал.1 ГПК.

Дори в най-благоприятния случай на тълкуването на основните мотиви и диспозитива да се приеме, че мнозинството ги е включило в понятието са "решения по отменения ГПК" с оглед разпоредбата на чл.212 (отм.1998 год.) ГПК-1952, то и в този случай ограничението им като такива "на ВКС", въвежда времеви обхват

1996-1998 год., което е безсмислено, доколкото в този случай те съставляват задължителна практика "по ЗСВ", съобразно приетото в предходната точка на ТР.

Изразявам убеждението си, че Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии на ВКС, при издаването на ТР би избегнало посочените по-горе непълноти и противоречия, ако би било проведено обсъждане на мотивите и диспозитива на решението, преди гласуването им "en bloc" по точки, обхващащи в себе си повече от една хипотези, а мотивите - обхващащи по няколко страници. При приемането на Тълкувателни решения по реда на чл.124 и сл.ЗСВ, Общите събрания (ОС) действат при обсъждането/произнасянето и гласуването им като един съдебен състав. Въпросът по ограничаване на правото на обсъждане, внасяне на предложения за промяна и/или допълване (каквото по естеството си е гласуването на мотивите по точки en bloc) не може да бъде решение на мнозинството, доколкото право на всеки член на съдебния състав е да участва в произнасянето в пълен обем.

По т.4 на Тълкувателното решение.

Съгласна съм с общия принцип, залегнал в диспозитива на т.4 на Тълкувателното решение. Считам, обаче, че външното му изразяване в мотивите и диспозитива създава неяснота и неконкретност по-голяма от тази, формулирана в текста на т.3 на чл.280 ал.1 ГПК, който е предмет на тълкуване. Това от своя страна ще доведе до разноречиво тълкуване на приложимостта на тази точка при произнасянето по реда на чл.288 ГПК от съдебните състави. Т.е. до произволното и прилагане при взаимно изключващи се хипотези.

Не разбирам правните белези и затова не коментирам същността на "тълкуването по аналогия на действащото право". Считам, обаче, че посочената цел на този метод на тълкуване - "при аналогия на закона се разширява приложното поле на съответната правна норма", пряко противоречи на въведеното от ГПК изискване по т.3 на чл.280 ал.1 ГПК за "точното прилагане на закона и развитието на правото", а не за разширяване обхвата на една правна норма, чрез дефиниране на идентитет/аналогия с правна норма от друг закон.

Считам, че в рамките на тази точка, ОСГТК следваше да се произнесе дали основанията по т.3 и тези по т.1 и т.2 на чл.280 ал.1 ГПК са взаимноизключващи се. Следваше ясно да дефинира кумулативността в съотношението "точно прилагане на закона/развитие на правото" и неговия обхват, тъй като единността на основанието не означава идентитет на съдържанието на тези понятия. Следваше да се произнесе по обвързаността на формулировката по "обулавящия правен въпрос" с пределите на точното тълкуване на конкретна правна норма, така, че да е налице и развитие на закона и ясни предели на задължителността на касационното решение – чл.293 вр.чл.290 ал.1 ГПК, което след обявяването му става задължителна практика по смисъла на чл.280 ал.1 т.1 ГПК и пр. и пр.

Това не беше сторено, а възможността за предложения за обсъждане и евентуално допълване на мотивите – осуетена.

Както посочих по-горе, възможно е смисълът на мотивите по т.4 да е друг и колегите от мнозинството, които са гласували положително по тях да разбират същността на формулировките, а моето неразбиране на значението им да е изолирано. Това не променя, обаче, факта, че липсата на обсъждане (на която се позовах по-горе) е довела до неяснота, която вместо да систематизира и предотврати създаването на противоречива съдебна практика, може да стимулира създаването и. В този смисъл, считам, че тълкувателното решение не е изпълнило предназначението си.

Съдия:

/Д.Проданова/